

Med tilstrækkelig støtte og rådgivning kan moderskabet komme til at fungere.

Barnets historie er det vigtigste

Når et barn bliver bortadopteret, er det essentielt, at det får sin historie med sig; historien skal være sand, men den skal også være positiv. Det er adoptivforældrenes opgave og ansvar, at barnet ikke mister sin historie, og derfor skal de også selv være i stand til at rumme den.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Inger Thormann er en af landets mest erfarne psykologer i arbejdet med udsatte børn og deres forældre. Hun har årtiers praktisk erfaring med at give sårbare børn en god start og en tryk, nænsom overdragelse til pleje- eller adoptivfamilier – og ikke mindst at skabe et godt samarbejde mellem dem og de biologiske forældre.

Som hun selv formulerer det: »Der, hvor jeg har lært meget om sårbare små børn og adoption, er i mine 30 år på Skodsborg Observations- og behandlingshjem, hvor vi havde adskillige adoptioner og udelukkende sårbare børn, som ikke kunne være hjemme hos deres forældre og derfor kom hos os på tvangsmæssig eller frivillig basis.«

Arbejdet dér var også baggrunden for, at Inger Thormann har undervist kommende adoptanter i nænsomme overdragelser og skrevet bøger om dette emne. Siden 'Skodsborg' blev lukket i 2012, har hun arbejdet som

privatpraktiserende psykolog og som konsulent blandt andet for flere kommuner. Sammen med Inger Poulsen, der er psykoterapeut MPF, har hun udviklet spædbarnsterapien i Danmark og stiftet Dansk Institut for Spædbarnsterapi.

»I min klinik har jeg mange adopterede i alle aldre – mange midt i livet, der standser op og siger: 'Hvad er det her for noget?' Også nogle, som synes, de har fået forkerte danske forældre, og hvor de har prøvet at få ophævet deres adoption, fordi de følte sig stærkere uden de danske forældre. Og det er klart, at det gør indtryk,« siger Inger Thormann. »Jeg har erfaret, at der er en forskel på dem, som har mulighed for at finde tilbage til forældre eller andre omsorgsgivere, og dem, som ikke kan, fordi de er hittebørn, eller fordi historien er væk. I den situation er man meget alene. Hvis man ikke bryder sig om de forældre, man fik, da man blev adopteret, så er broerne brændt, og man står faktisk ret alene.«

Fejlfinding eller støtte

Hvordan tænker du, at vi som samfund bør gribe det an, når der er forældre, der ikke magter deres forældreopgave?

»Der er et dilemma i den måde, vi måler forældreevne på. Spørgsmålet er, om vi er fejlfindere og tjekker af på en liste, eller om vi prøver at støtte forældre til at finde deres eventuelle forælderskab frem,« siger Inger Thormann.

»Der er kommuner, der efterspørger afklaring af, hvad et forældrepar kan uden at få hjælp fra personalet. Og meget af det personale har jo valgt det job, fordi de gerne vil støtte mødre til at kunne blive mødre, og der ligger et meget alvorligt etisk dilemma for dem, for når man skal lægge en sag op for børne- og ungeudvalget, skal man være meget tydelig, hvis der skal være tale om en tvangsanbringelse eller tvangsadoption. Og det vil sige, at det snarere bliver en fejlfinding og en afsløring af, hvad forældrene ikke kan, end det bliver en støtte.«

Inger Thormann fortæller om en sag, hvor man valgte den modsatte tilgang og støttede moren.

Det drejer sig om en ung kvinde, der selv havde været et alkoholskadedt barn

på 'Skodsborg', og som Inger Thormann kender fra dengang. Som 30-årig besluttede kvinden, at hun gerne ville være mor.

Københavns Kommune satte Familieprojektet til at løse opgaven, og de kom i hjemmet 12 timer i døgnnet og observerede og stillede krav og gav anvisninger på, hvordan man skal holde barnet og sidder bedst, når man giver flaske og så videre. De gav også klar besked om, at man skal slukke alle fjernsyn og telefoner, når man skal koncentrere sig om samværet med barnet.

»Medarbejderne var meget opmuntrende og fulde af håb, for den unge mor rettede sig efter deres anvisninger, og efter et par måneder kunne de se, at hun kunne klare det selv. Der var rådgivning, og der var kærlighed, vil jeg have lov til at sige, for sådan opfattede den unge mor det, og barnet er i dag næsten tre år, og alt går godt, og børnesagen er lukket,« fortæller Inger Thormann.

Hun ser dette som en god historie om at få lov til at blive mor, uden at barnet udsættes for omsorgssvigt, og hun mener, at det blandt andet handler om at se mennesket før diagnosen.

»Det er også afgørende, at man vil det arbejde, at man vil få noget til at lykkes, at man vil hjælpe det menneske – som måske kan være mor eller far. Vi ved det ikke, men vi må prøve, før vi kan sige noget om, at disse forældre ikke kan være forældre. Hvis de aldrig har prøvet det før, kan vi ikke være bekendt at stemple dem som nogle, der aldrig i deres liv vil kunne passe et barn eller have noget positivt med deres barn, og så straks beslutte at tvangsbortadoptere. Det kan vi simpelt hen ikke være bekendt,« mener Inger Thormann.

Hvis man observerer forældre og barn sammen for at finde ud af, om et barn skal bortadopteres, eller om forældrene skal have lov til at have samvær, hvor lang tid synes du så, at man skal se forældrene i samspil med barnet, for at man kan vurdere det?

»Hvis det er koncentreret på en institution, så tror jeg, at man skal sætte cirka tre måneder af, og det bør være nok, for hvad du ikke lærer på tre må-

neder, det kan du ikke lære. Og barnet må ikke blive for gammelt, for så betaler det prisen, fordi vi gerne vil gøre det lidt for grundigt over for forældrene. Og hvis man gør det koncentreret og dagligt, kan man klare det på kortere tid. Så ser man også, om en mor eller far tager anvisningerne til sig. Man kan sige direkte: 'Du er simpelt hen i lære som mor. Jeg gør, hvad jeg kan, og jeg tror på dig langt hen ad vejen, men du må vise mig, at jeg har grund til at tro på dig.' Hellere den direkte facon, end at der går seks uger, og man så siger: 'Alle de dage, der står her på kalenderen, har jeg set, at du og barnet ikke har haft øjenkontakt.' Man skal virkelig gå ind i det, hvis man skal være et ordentligt menneske – ud fra min gammeldags måde at se på det,« fastslår Inger Thormann.

Hvis vi har en situation, hvor man ved, at et spædbarn ikke kan bo hos de biologiske forældre, men der er overvåget samvær for at finde ud af, om de kan etablere en god relation og spille en positiv rolle i barnets liv, hvor ofte skal man så have samvær?

»Når det er et spædbarn, kan det være en kontakt en gang om ugen. Det behøver ikke at være lang tid, men det er for, at barnet får lov til at være i sin mors arme, mærker duften og bliver bekræftet i, at 'det er hende her, der er min mor'. Men det kommer an på, om det er med henblik på, at samværet og kontakten skal holdes ved lige, for at barnet kan komme hjem, eller – som det vil være ved en adoption – at barnet skal blive ved med at huske, hvor det kommer fra og huske sin historie. Det er to forskellige ting. Men hvis det er vedligeholdelse af en tilknytning, der har været i graviditeten og i den første

Familieprojektet

Familieprojektet er en del af den velgørende fond Dansk Råstof. De arbejder for at give udsatte børn og familier en bedre hverdag gennem familiebehandling, støtte i hjemmet og vejledning i samarbejde med kommuner på Sjælland og øerne. Hjemmeside: fampro.dk.

TEGNING: IB SPANG OLSEN

Nærhed og ro er vigtige elementer, når en kontakt skal etableres.

tid efter fødslen, så skal der helst være en egentlig kontakt.«

Mulighed for samvær

»Ved en adoption derimod er det ikke meningen, at tilknytningen skal holde,« siger Inger Thormann. »Efter min mening er tilknytningen ikke det vigtigste, hvis det er en adoption. Det vigtigste er, at barnet får lov til at leve med sin historie, og at adoptanterne lærer på de adoptionsforberedende kurser, at når de får et barn, får de også barnets historie med, og den skal de leve med resten af livet. For det er så væsentligt for deres barns udvikling af identitet, at det bliver ved med at blive mindet om, hvem det var, der skabte det, og at det fik noget godt med sig af lige nøjagtig de forældre – de biologiske forældre. Og i vores land har vi desværre ikke lov hjemmel for, at

et barn har retten til sin egen historie. Det vil jeg håbe, bliver ændret.«

»Ikke alle børn har brug for samvær, men der skal være *mulighed* for samvær. Nogle børn har det godt nok med, at de hører om de biologiske forældre, men så kan det pludselig komme, at de har lyst til at møde dem. Hos piger kommer det gerne i 10-12-årsalderen. Og så er det, der skal være en mulighed for at møde dem, uden at det er som i dag, hvor man skal ansøge, og det tager et halvt år. Der skal være en objektiv mulighed, der er lovbestemt for, at et barn – når det har behov for det – kan få lov til at få et møde med sine biologiske forældre.«

Hvordan finder man ud af, om det har behov for det?

»Det starter med, at adoptivforældrene er meget opmærksomme på

barnet og opmærksomme på, hvordan barnet forholder sig til sin historie, og de skal kunne rumme den. Derfor er det en meget stor opgave at være adoptivforældre. Jeg kender voksne adopterede, som har siddet på deres børneværelser og drømt om og tegnet deres biologiske mor, hvor de selv lå inde i hendes mave. Og når adoptivforældrene så har set det, har de sagt: 'Hvad er det du laver? Afsted med det. Ned i papirkurven!' Det er simpelthen den indstilling, der skal ændres,« fastslår Inger Thormann.

Mener du virkelig, at den holdning, du beskriver dér, stadig findes?

»Det kan du tro, den gør!«

Inger Thormann illustrerer sin pointe med en historie, som en plejemor har fortalt hende inden for det seneste år.

»Plejemoren havde netop afleveret et plejebarn på syv måneder til dets adoptivforældre. Hun havde udarbejdet en plan for en nænsom overdragelse over godt en uge, og hun havde samlet fotografier og beskrivelser af barnet, som det kunne have med sig ud i livet. Der var skabt en tryk tilknytning mellem barn og plejemor, og hun var bevidst om betydningen af, at barnets tilknytning til hende nænsomt skulle overføres til adoptivforældrene. Det var de imidlertid ikke interesserede i. Nu var de endelig blevet forældre, og deres forældreskab begyndte *i dag*. Så der blev tale om et *clean cut*, og barnet fik ikke sin historie med sig – hverken den fra fosterlivet i sin biologiske mors mave eller de syv måneder hos plejemoren. Og der kan adoptanter jo lukke sig om sig selv, uden at der er nogen, der vil blande sig i det. De kan gøre, hvad de vil. Og det mest alvorlige er, at det er helt legalt,« siger Inger Thormann.

»I en adoption er de biologiske forældre valgt fra en gang for alle, men når vi så alligevel vælger dem til, er det, fordi barnet har behov for at kende sin livsnerve – hvem har skabt mig? Det er så vigtigt, at den historie fortælles af adoptanterne. Adoptanter skal kende historiens betydning, og de skal *ville* det helt ind i deres hjerte. For ellers kan de ikke holde det ud. Hvis man i virkeligheden ville ønske, at barnet havde ligget i ens egen mave, bliver det svært. I undervisningen af adoptanter

FOTO: SØREN DVBDAHL

Inger Thormann har arbejdet som psykolog i over 50 år, heraf 30 år på Skodsborg Observations- og behandlingshjem. Desuden har hun et omfattende psykologisk forfatterskab bag sig – ofte bøger skrevet i samarbejde med andre.

skal det fylde rigtig meget, så man er klar over, hvad man gør, når man vælger et barn, som har andre forældre. Det er meget, meget vigtigt. Et barn kan sagtens vokse op hos nogle andre forældre, men det vil tage skade af ikke at blive mindet om sin livsnerve. Når vi anerkender de biologiske forældre, anerkender vi også barnet, og barnet mærker det med det samme,« siger Inger Thormann.

Hvad ser du som fordele og ulemper ved, at barn og biologiske forældre har kontakt efter en adoption?

»Der skal ikke laves love om, at der skal være samvær. For nogle vil det være bedst ikke at have det. Der kan være så skrøbelige børn, at de ikke magter at tænke på to forskellige fædre og mødre. Men muligheden for kontakt skal være der, og det må ikke være besværligt at få kontakt.«

Er der andre ting, man som adoptivfamilie skal forholde sig til?

»Man må aldrig tale dårligt om barnets ophav. Aldrig! Fordi vi ved, hvor vigtigt det er, at man tænker positivt om dem, der har skabt en. Og hvis barnet kommer fra et andet land, må man heller aldrig tale dårligt om landet. Aldrig tale negativt om det, som barnet er skabt af eller rundet af. Og hvis der er nogen, der har haft et misbrug, så må

man ikke tale grimt om det. Der er jo ikke nogen, der drikker for at skade det barn, der ligger inde i ens mave. Man drikker, fordi man har et svært liv og gerne vil have smerten til at gå væk. Man skal finde en måde at omtale det på uden at lyve, men aldrig tale grimt om det.«

Den nænsomme overdragelse

Vil du sætte nogle ord på den nænsomme overdragelse?

»Den tager tid. Den tager to-tre uger. Det indebærer, at adoptivforældrene og plejeforældrene er sammen om barnet i flere dage. Men der er tendens til at spare det væk, fordi plejeforældrene så skal have løn i længere tid.«

Den nænsomme overdragelse gælder både overdragelsen fra biologisk familie til plejefamilien og fra plejefamilien til adoptivfamilien. Dog kan overdragelsen fra den biologiske mor til plejefamilien normalt ikke komme til at tage så lang tid, hvis den foregår lige efter fødslen.

Inger Thormann er med i en arbejdsgruppe under Dansk Pædiatrisk Selskab, hvor de er ved at udarbejde retningslinjer for, hvordan det bør foregå, når overdragelsen sker lige efter fødslen. Et af arbejdsgruppens forslag er, at barnet skal ligge på morens bryst i mindst to-tre timer efter føds-

len, blandt andet fordi der aktiveres stressreducerende hormoner hos både mor og barn. Derefter er det vigtigt, at mor og barn får sagt farvel til hinanden, fordi det farvel betyder: 'Du må gerne knytte dig til andre end mig.'

I den overdragelse er det vigtigt, at der bliver sat ord på barnets historie, og når Inger Thormann inddrages i sådan en overdragelse, spørger hun altid moren, om der er noget, hun gerne vil have, at man fortæller videre til plejefamilien og senere adoptivforældrene. Det at barnet får sin historie fortalt, er spædbarnsterapi. Barnet får også sin historie på skrift, og desuden vil det være en god idé at give barnet et overgangsobjekt med, for eksempel den undertrøje, moren havde på under fødslen, og som lugter af hende.

Morens videre liv

Inger Thormann nævner en sidste ting, som hun finder væsentlig omkring adoptioner: Hvordan kommer moren videre? Det er nemlig også betydningsfuldt for barnet.

»Et barn vil måske sige: 'Da så min mor havde født mig, og jeg kom op og ligge på hendes mave, og jeg blev båret ud til Åse og Holger (eller hvad plejeforældrene nu hedder), hvad så med min mor?' Og der er det sådan, at vi ikke har nogen plan for, hvad man gør med den mor. Hun tager sig sammen og tager tøj på og går ned til busstoppestedet og tager bussen hjem. Og det er jo lige til et selvmord,« konstaterer Inger Thormann. »Der skal simpelt hen være en støttepersonsordning og en mulighed for, at denne mor kan tale med et menneske, der er god til sådan noget. En der måske tager med hjem og sørger for, at der er mad i køleskabet og bliver en slags støtteperson for moren i en periode. Hvad der sker med moren, er en del af barnets historie. Og man kan få dårlig samvittighed hele livet, fordi ens mor bliver behandlet på den måde, selv om man ikke selv var aktiv i det.« ■

Læs mere

- spaedbarnsterapi.dk